

EK:n lausunto esityksestä hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämisestä tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkiselle sektorille (VN/26120/2023-OM-100)

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitussa asiassa.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan hallituksen tulee toteuttaa kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistus, jonka yhteydessä säädetään hallinnolliset sakot tietosuojaloukkauksista koskemaan julkista ja yksityistä sektoria yhtäläisesti.

EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (GDPR) jätetään jäsenvaltioiden harkintaan hallinnollisten seuraamusmaksujen ulottaminen myös viranomaisiin. Rikosasioiden tietosuojadirektiivi jättää kansalliseen harkintaan puolestaan sen, sovelletaanko viranomaisiin rikosoikeudellista vai hallinnollista seuraamusjärjestelmää.

Lausunnolla olevaa esitystä edeltäneessä oikeusministeriön arviomuis-tiossa (2024:28) arvioitiin laajasti kansallisen seuraamusjärjestelmän toimivuutta ja tarkasteltiin valtiosääntöoikeudellisia näkökohtia, jotka tulee huomioida, jos tietosuojalainsäädännön rikkomisesta tullaan määräämään hallinnollinen seuraamusmaksu myös viranomaisille.

Tällä hetkellä kansallisen tietosuojalainsäädäntämme perusteella hallinnollisia seuraamusmaksuja voidaan määrätä vain yksityisen sektorin toimijoille. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakia ja lakia henkilötietojen käsittelystä rikasasioissa. Ehdotetuilla muutoksilla mahdollistettaisiin hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen myös viranomaisille ja julkishallinnon elimille.

EK kannattaa GDPR:n hallinnollisten seuraamusmaksujen ulottamista koskemaan myös julkista sektoria muiden Pohjoismaiden tapaan. Muutos on perusteltu sekä henkilötietojen käsittelyn luotettavuuden lisäämisen että eri toimijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Esityksessä julkisen sektorin organisaatioihin kohdistuville hallinnollisille seuraamusmaksuille ehdotetaan säädettävän enimmäismäärät, jotka ovat huomattavasti alemmat kuin GDPR:n mahdollistamat seuraamusmaksujen enimmäismäärät. Ja siis huomattavasti alemmat kuin yksityisen sektorin toimijoihin kohdistuvien seuraamusmaksujen enimmäismäärät. Esityksen mukaan seuraamusmaksun määräämisessä olisi aina huomioitava myös viranomaisen koko ja taloudellinen asema.

Vastaaviin julkista sektoria koskeviin mukautuksiin on päädytty myös useassa muussa EU:n jäsenmaassa, joten ratkaisu yksityistä sektoria huomattavasti alemmista seuraamusmaksuista lienee perusteltu.

EK toteaa, että esitys korjaa merkittävästi nykyistä tilannetta, missä julkisen sektorin tietosuojalainsäädäntörikkomuksista voi aiheutua seuraamuksia vain yksittäisille virkamiehille, viranhaltijoille ja muille julkista tehtävää hoitaville heitä koskevan henkilökohtaisen rikosoikeudellisen virkavastuusääntelyn nojalla. GDPR:n keskeisimmät velvoitteet koskevat kuitenkin selvästi luontevammin organisaatiota.

Kuten esitystä edeltäneessä oikeusministeriön taustaselvityksessäkin todetaan, yksittäiset virkamiehet ovat saaneet Suomessa seuraamuksia virkarikoslainsäädännön nojalla lähinnä ns. urkintarikoksista, joissa on ollut kyse perusteettomista hauista tietojärjestelmiin. EK:n mukaan on ilmeistä, että seuraamukset GDPR:n keskeisimpien velvollisuuksien laiminlyönnestä (henkilötietojen säilytysajat, puutteet henkilötietojen käsittelyperusteissa ja -prosesseissa) on luontevin kohdistaa oikeushenkilöön, ja seuraamusmuotona tehokkain siihen on hallinnollinen seuraamusmaksu.

Muilta osin EK viittaa lausunnossaan jäsenliittonsa Finanssiala ry:n lausuntoon.